

Universiteit Gent
Gender & Diversiteit
(Master)

28 januari 2014

Inhoud

1	Samenvattend advies van de visitatiecommissie	3
2	Achtergronden van de aanvraag	5
	2.1 Aanleiding en voorgeschiedenis	5
	2.2 Profiel van de opleiding	6
3	Beoordeling per generieke kwaliteitswaarborg	7
	3.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau	7
	3.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsproces	9
	3.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: evaluatie en toetsing	14
4	Aandachtspunten	16
5	Domeinspecifieke leerresultaten	17
6	Beoordelingsproces	18
7	Overzicht oordelen	19
	Bijlage 1: Basisgegevens over de instelling en de opleiding	20
	Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten	21
	Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie	22
	Bijlage 4: Programma locatiebezoek	24
	Bijlage 5: Overzicht van gebruikte of geraadpleegde documenten	26

1 Samenvattend advies van de visitatiecommissie

De Universiteit Gent is als penvoerder voornemens om in het studiejaar 2014-2015 te starten met de nieuwe masteropleiding Gender en Diversiteit. Deze opleiding is een gemeenschappelijk initiatief van vijf universiteiten: naast de Universiteit Gent zijn dat de Vrije Universiteit Brussel, de Katholieke Universiteit Leuven, de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Hasselt. Deze masteropleiding zal worden aangeboden als een voltijds programma van 60 erts.

Bij het schrijven van de aanvraag voor deze opleiding waren nog geen gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten beschikbaar. Daarom hebben de samenwerkende universiteiten zelf negen leerresultaten vastgesteld op basis van het Europese Tuningproject. De commissie heeft deze leerresultaten bestudeerd en is van mening dat ze duidelijk zijn en het vakgebied afdoende afdekken, maar dat ze wel een algemeen karakter hebben. De leerresultaten geven beperkt inzicht in het profiel dat de samenwerkende universiteiten voor ogen staat.

In de gesprekken met de verschillende groepen betrokkenen is het de commissie duidelijk geworden dat de opleiding staat voor een inclusieve visie op gender, waarbij diversiteit een integraal onderdeel van genderstudies is. Het begrip *intersectionaliteit* is daarbij het leidende paradigma. Daarnaast is het begrip *agent of change* belangrijk: dit begrip heeft betrekking op het initiëren en begeleiden van veranderingsprocessen op het gebied van gender en diversiteit. Deze beide begrippen komen echter niet terug in de eindtermen. De commissie adviseert de opleiding daarom zich nader te beraden op het gewenste profiel en om dit profiel duidelijk en eenduidig naar buiten te brengen.

Het programma bestaat uit een aantal verplichte onderdelen (vaste stam), een aantal verdiepvakken (flexibele stam, vijf vakken waarvan de student er drie moet volgen), een stage, één of twee keuzevakken en een masterproef. Voor de stage kiezen de studenten tussen een reflectiestage (drie weken, vijf erts) of een participatiestage (zes weken, tien erts). De vaste stamvakken worden verzorgd op een centrale locatie in Brussel, de flexibele stamvakken worden (mede) aangeboden via Teleclassing. De keuzevakken zijn verdeeld over de vijf universiteiten.

De commissie heeft met de verschillende betrokkenen gesproken over de inhoud en opzet van de opleiding. Daarbij is duidelijk geworden dat in de stamvakken een gedegen methodische en historische basis wordt gelegd, waarna de studenten in de keuzevakken hun eigen belangstelling kunnen volgen. De commissie kan zich echter niet aan de indruk onttrekken dat de stamvakken op het gebied van de feministische theorievorming niet optimaal zijn ingevuld. De commissie is van mening dat meer aandacht gewenst is voor de geschiedenis van en de hedendaagse discussies binnen de feministische epistemologie, en de effecten daarvan op andere wetenschapsgebieden en disciplines.

De samenhang binnen het programma is een punt van aandacht, omdat het programma voor een groot deel is opgebouwd uit bestaande vakken die aan vijf verschillende universiteiten worden gegeven. Dat geeft ruimte aan een flexibele inrichting van het individuele vakkenpakket. De opleiding geeft aan dat coherentie een aandachtspunt is en dat het curriculum en de samenhang daarbinnen in de komende tijd goed geëvalueerd moeten worden. De commissie sluit zich hierbij aan.

Ook de begeleiding is een aandachtspunt, mede vanwege de betrokkenheid van vijf universiteiten. Het is de commissie gebleken dat hierbij verschillende functionarissen betrokken zijn en dat hun rollen en taken niet eenduidig zijn vastgelegd. De commissie is van mening dat de studiebegeleiding beter geformaliseerd moet worden.

Ondanks de hierboven gepresenteerde kanttekeningen is de commissie positief over het beoogde onderwijsproces van de masteropleiding Gender en Diversiteit. De commissie is met name te spreken over de kwaliteit van en de samenwerking binnen het docententeam, dat garant staat voor een open, constructieve en professionele samenwerking. De contacten met het werkveld zorgen ervoor dat studenten maatschappelijke ervaring opdoen, ter aanvulling op een goede theoretische basis in gendertheorie en diversiteitsonderzoek.

Het toetsbeleid bij de vijf instellingen is nog in ontwikkeling. Dit heeft mede te maken met de recente invoering van het nieuwe kader in Vlaanderen, waarbij toetsbeleid is opgenomen als generieke kwaliteitswaarborg. De commissie heeft hier begrip voor, maar hecht aan duidelijkheid voor de studenten. Daarom adviseert de commissie de opleiding om zorg te dragen voor duidelijke regels en richtlijnen op het gebied van toetsing.

Voor de toetsing en evaluatie binnen de opleiding zijn de opleidingscommissie en de examencommissie verantwoordelijk. De opleidingscommissie is verantwoordelijk voor de opzet en de inhoud van het curriculum, de evaluatie ervan en de (kwaliteit van de) toetsing.. De examencommissie houdt zich vooral bezig met zaken als fraude en plagiaat. Zonder de Nederlandse situatie als voorbeeld te willen stellen, vraagt de commissie zich af of de evaluatie van het curriculum en de kwaliteit van de toetsing in volledige onafhankelijkheid kan plaatsvinden. De commissie adviseert de opleiding zich op dit punt te beraden.

De commissie is positief over het initiatief van de vijf samenwerkende universiteiten. De commissie is met de opleiding van mening dat een masteropleiding Gender en Diversiteit een essentiële aanvulling op het onderwijsaanbod in Vlaanderen betekent. Daarnaast is de commissie van mening dat de opleiding een goed doordachte aanvraag heeft ingediend en veel deskundigheid heeft bijeengebracht om de opleiding tot een succes te maken.

Op basis van de bovenstaande overwegingen adviseert de commissie de NVAO om positief te besluiten over de kwaliteit van de nieuwe masteropleiding Gender en Diversiteit van de vijf Vlaamse universiteiten.

Den Haag, 28 januari 2014,

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding
Gender & Diversiteit (Master) van de Universiteit Gent, in samenwerking met de Universiteit
Antwerpen, de Universiteit Hasselt, de Katholieke Universiteit Leuven en de Vrije
Universiteit Brussel

Prof. dr. Rosemarie Buikema
(voorzitter)

Drs Erik van der Spek
(secretaris)

2 Achtergronden van de aanvraag

2.1 Aanleiding en voorgeschiedenis

De aanvraag voor nieuwe masteropleiding Gender en Diversiteit kent een lange voorgeschiedenis. Van 1994 tot 2006 bestond in Vlaanderen een interuniversitaire Gespecialiseerde Aanvullende Studie (GAS) in de vrouwenstudies. Deze opleiding is stopgezet vanwege een gebrek aan middelen. Op het gebied van genderstudies is er in Vlaanderen noch op bachelorniveau, noch op masterniveau een volwaardige opleiding. Daarin neemt Vlaanderen – en in bredere zin België – een uitzonderingspositie in Europa in: alle omliggende landen bieden zulke opleidingen wel aan. In totaal zijn er in Europa 126 bachelor- en masteropleidingen op het gebied van gender

In 2011 is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd om de behoefte aan experts op het gebied van gender en diversiteit in kaart te brengen. Onderdeel daarvan was een enquête bij vertegenwoordigers van het werkveld, die door 38 respondenten is ingevuld. Hieruit blijkt dat er veel behoefte is aan opgeleide staf- en kaderleden op het gebied van gender en diversiteit. Daarnaast is ook gesproken met 43 doctoraalstudenten en onderzoekers. Uit deze gesprekken blijkt dat de betrokkenen een masteropleiding genderstudies als een onmisbare schakel in de expertiseopbouw in België zien. Verder wordt in het aanvraagdossier geconstateerd dat gender en diversiteit een steeds belangrijker plaats innemen op de beleidsagenda, in onderzoek en onderwijs en in bedrijven en organisaties.

Er zijn verschillende voorbeelden van succesvolle internationale samenwerkingsverbanden op het gebied van gender en diversiteit. Het bekendste voorbeeld is GEMMA, een masterprogramma van Erasmus Mundus in Women's and Gender Studies. Dit samenwerkingsverband verenigt zeven partnerinstellingen in Europa. Een ander voorbeeld is MATILDA, een Europese Master in Women's and Gender History die opleidt tot een gezamenlijk diploma (joint degree). Hierbij zijn vijf universiteiten betrokken. Deze voorbeelden (het aanvraagdossier noemt er meer) laten zien dat genderstudies een internationaal erkend en groeiend vakgebied is.

De vijf samenwerkende universiteiten hebben op 20 februari 2013 een aanvraag voor de macrodoelmatigheidstoets ingediend. De Erkenningscommissie sprak op 29 mei 2013 een globaal negatief oordeel uit. Hieraan lagen de volgende overwegingen ten grondslag:

- De genoemde haalbaarheidsstudie laat volgens de Erkenningscommissie vooral zien dat er in de markt een behoefte bestaat aan een specialisatie op het gebied van gender en diversiteit *naast* een basisdiploma. Een initiële masteropleiding gender en diversiteit beantwoordt niet aan deze behoefte.
- Ook studenten geven aan behoefte te hebben aan specialisatie naast hun basisdiploma. Hiervoor zou een master-na-master geschikte zijn dan een initiële masteropleiding.
- De Erkenningscommissie is van mening dat de instroom zeer breed is en betwijfelt of de opleiding erin zal slagen alle studenten op het gewenste masterniveau te brengen.
- De aanvraag legt sterk de nadruk op 'gender' en veel minder op 'diversiteit'.
- Uit de haalbaarheidsstudie blijkt dat de studenten niet enthousiast zijn over een opleiding die verspreid is over vijf universiteiten.

De deelnemende universiteiten hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid een tweede aanvraag in te dienen bij de Vlaamse Regering. Bij deze aanvraag hebben de universiteiten een reactie op het negatieve oordeel van de Erkenningscommissie gevoegd. Deze tweede aanvraag heeft geleid tot een positief oordeel van de Vlaamse regering over de macrodoelmatigheid. Het besluit van de Vlaamse regering is op 5 juli 2013 tot stand gekomen.

2.2 Profiel van de opleiding

De interuniversitaire masteropleiding Gender en Diversiteit wordt aangeboden als een voltijds programma van 60 erts. De nieuwe opleiding zal worden verzorgd door vijf universiteiten. Dat zijn de Universiteit Gent, de Vrije Universiteit Brussel, de Katholieke Universiteit Leuven, de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Hasselt. De Universiteit Gent fungeert als penvoerder.

De opleiding wil gender- en diversiteitsexperts opleiden die in staat zijn “vanuit een stevig theoretisch fundament veranderingsprocessen te realiseren en ondersteunen.” Om zowel voldoende theoretische diepgang als voldoende thematische breedte te garanderen, bundelen de Vlaamse universiteiten hun kennis en diepgang op dit gebied. Dit komt tot uiting in een programma waarin de studenten een theoretische basis krijgen aan de hand van drie verplichte vakken (de ‘vaste stam’, 15 erts). Aanvullend kiezen ze minimaal drie vakken (15 erts) uit de zogenoemde ‘flexibele stam”; deze bestaat uit vijf vakken, die aangeboden worden door de vijf samenwerkende universiteiten. Verder doen de studenten een stage (van 5 of 10 erts), volgen ze één of twee keuzevakken (5 of 10 erts) en sluiten ze hun opleiding af met een masterproef (15 erts).

Volgens het aanvraagdossier is bij veel bedrijven en organisaties behoefte aan medewerkers met een specifieke expertise op het gebied van gender en diversiteit. Zij kunnen vooral een rol spelen in situaties waar men streeft naar gelijkheid voor diverse maatschappelijke groepen. Afgestudeerden zouden bijvoorbeeld kunnen werken bij overheidsinstellingen (lokaal, regionaal, nationaal, internationaal), bij de politie, de krijgsmacht, culturele instellingen, politieke partijen, vakbonden, onderzoeksinstituten en bij personeelsdiensten van (grote) bedrijven.

3 Beoordeling per generieke kwaliteitswaarborg

3.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

Het beoogd eindniveau weerspiegelt qua niveau, oriëntatie en inhoud de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en/of het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Bevindingen

Aangezien bij het schrijven van de aanvraag voor deze opleiding nog geen domeinspecifieke leerresultaten beschikbaar waren, hebben de samenwerkende universiteiten zelf negen eindtermen vastgesteld (zie hiervoor bijlage 4). De opleiding richt zich op gender en diversiteit en de eindtermen hebben dan ook betrekking op beide begrippen. In het kort komen deze eindtermen op het volgende neer:

De afgestudeerden beschikken over gevorderde kennis van de verschillende concepten, theorieën, debatten en methodes in de genderstudies en het onderzoek naar diversiteit. Zij hebben inzicht in de historische en recente maatschappelijke ontwikkelingen op dit gebied. Zij kunnen genderverhoudingen vanuit een interdisciplinair en intersectioneel perspectief analyseren. Daarnaast kunnen zij de genoemde kennis en inzicht toepassen in een onderzoek op het gebied van gender en diversiteit. Daartoe beschikken zij over onderzoeksvaardigheden die passen bij een masteropleiding. Zij beschikken aantoonbaar over de sociale en communicatieve vaardigheden om een leidinggevende of adviserende functie te vervullen. Zij zijn in staat om gender- en diversiteitsbewust te denken en te handelen en staan open voor de multiculturele context.

Deze eindtermen zijn onder meer gebaseerd op de uitkomsten van een haalbaarheidsstudie naar de oprichting van een interuniversitaire master genderstudies in België die de opleiding heeft laten uitvoeren. Daarnaast heeft de opleiding zich laten inspireren door de Europese Tuning-brochure voor opleidingen genderstudies. Verschillende docenten zijn betrokken geweest bij de totstandkoming van deze brochure. De eindtermen zijn gebaseerd op de Dublin-descriptoren voor de masteropleiding en volgen dan ook de verschillende aspecten die in de Dublin-descriptoren onderscheiden worden.

Met de nieuwe masteropleiding willen de samenwerkende universiteiten, zo blijkt uit het aanvraagdossier, een hiaat opvullen in het Vlaamse onderwijslandschap. De nieuwe opleiding brengt Vlaanderen in lijn met de internationale academische wereld waar expertise op het gebied van gender en diversiteit als noodzakelijk wordt beschouwd. De opleiding sluit aan bij internationale ontwikkelingen in het domein, zowel conceptueel als theoretisch en methodologisch. Dat wordt mogelijk gemaakt door het internationaal georiënteerde docentenkorps, door uitwisselingen met buitenlandse genderopleidingen en door het uitnodigen van internationale onderzoekers.

Naast de internationale oriëntatie is ook de relatie met het werkveld belangrijk. In het aanvraagdossier is aangegeven dat er veel vraag is naar deskundigen op het gebied van gender en diversiteit. Die vraag is afkomstig van overheidsinstanties, onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven, verenigingen en NGO's. Zij zijn vooral geïnteresseerd in deskundigen die vanuit een stevige basis op het gebied van gender en diversiteit veranderingsprocessen

kunnen initiëren en begeleiden. Het bevroegde werkveld hecht grote waarde aan de wisselwerking tussen theorie en praktijk. De opleiding sluit zich hierbij aan en streeft ernaar die wisselwerking ook in de opleiding tot uiting te laten komen, door onder andere een stage op te nemen.

De opleiding is, zoals gezegd, een gezamenlijk initiatief van de vijf Vlaamse universiteiten. Alle betrokken universiteiten leveren docenten en bieden (keuze)vakken aan. De samenwerking komt op verschillende manieren tot uiting, waarbij zowel praktische als principiële aspecten een rol spelen. De praktische kant heeft vooral te maken met de verdeling van vakken over vijf locaties en de bijbehorende overlegstructuur. De principiële kant heeft te maken met de gezamenlijke doelstellingen en de ambitie van de universiteiten om zich samen te profileren op het gebied van gender. In het gesprek met de bestuurders van de vijf universiteiten is het de commissie gebleken dat de betrokken partijen eensgezind zijn over het voornemen de nieuwe masteropleiding Gender en Diversiteit tot een succes te maken en hier de nodige middelen voor vrij te maken.

Overwegingen

De commissie heeft de beoogde leerresultaten van de opleiding bestudeerd en is van mening dat deze leerresultaten duidelijk zijn, maar wel een algemeen karakter hebben. De beoogde leerresultaten volgen de Dublin-descriptoren en geven aan wat de studenten moeten kunnen en kennen in termen van kennis en inzicht, de toepassing hiervan, oordeelsvorming, communicatie en leervaardigheden. Ze geven echter weinig inzicht in het specifieke van de nieuwe opleiding, in het profiel dat de samenwerkende universiteiten voor ogen staat. Dat komt misschien voort uit het feit dat er nog geen domeinspecifieke leerresultaten voorhanden waren; de nieuwe masteropleiding is de eerste in Vlaanderen op het gebied van gender en diversiteit. De samenwerkende universiteiten hebben dus zelf de domeinspecifieke leerresultaten opgesteld, en deze ook direct gebruikt als opleidingsspecifieke leerresultaten.

In de gesprekken met de verschillende groepen betrokkenen heeft de commissie vragen gesteld over het beoogde profiel. Daarin komen verschillende facetten naar voren. Allereerst is het de commissie duidelijk geworden dat de opleiding staat voor een inclusieve visie op gender. In deze visie is diversiteit een integraal onderdeel van genderstudies. Het gaat hierbij niet om een evenredige verdeling van aandacht over de beide begrippen, maar om het centraal stellen van gender in relatie tot andere vormen van diversiteit.

Bij deze inclusieve visie op gender is intersectionaliteit het leidende paradigma. Hoewel het begrip intersectionaliteit niet terugkomt in de doelstellingen van de opleiding, is het de commissie gebleken dat dit begrip een centrale plaats inneemt binnen de opleiding. Daarbij sluit de opleiding, aldus de aanvraag, aan bij de huidige internationale academische tendensen. Ook in de bestaande onderwijsinitiatieven op het gebied van gender bij de verschillende universiteiten in Vlaanderen speelt het intersectionele perspectief een centrale rol. De commissie heeft hier waardering en begrip voor, maar is van mening dat deze sterke gerichtheid op intersectionaliteit wel het risico van eenzijdigheid met zich meebrengt. Zo is het de commissie opgevallen dat de opleiding weinig aandacht heeft voor gendermainstreaming. De commissie is van mening dat meer evenwicht tussen de mogelijke benaderingen van gender de opleiding zou kunnen versterken.

Een ander begrip dat in de gesprekken herhaaldelijk aan de orde is geweest, is het begrip 'agent of change'. Dit begrip heeft betrekking op de competenties waarover een

afgestudeerde van de opleiding zou moeten beschikken. De afgestudeerden moeten in staat zijn om binnen een bedrijf, organisatie of instelling veranderingsprocessen op het gebied van gender en diversiteit te initiëren en begeleiden. Ook dit belangrijke begrip komt niet terug in de doelstellingen c.q. de beoogde leerresultaten van de opleiding.

Samenvattend is de commissie van mening dat de opleiding zich zou moeten beraden op het gewenste profiel. Dat profiel moet duidelijk zijn op het niveau van de (opleidingsspecifieke) leerresultaten en kan vervolgens helpen om richting te geven aan het programma. Daarmee kan de opleiding ervoor zorgen dat het geheel meer is dan de som van de delen. Bovendien kan een helder profiel een rol spelen in de werving van studenten. De commissie vindt het daarom raadzaam om het profiel en de leerresultaten nog eens tegen het licht te houden, mede met het oog op de beroepsoriëntatie van de opleiding. Mogelijk is het mogelijk meer beroeps- en beleidsgeoriënteerde leerresultaten op te stellen, zoals een beleidsplan maken op het gebied van diversificatie, gender assessment van een organisatie/beleidsvoornemen uitvoeren, opstellen van een plan om gender mainstreaming in te voeren en dergelijke.

Tot slot heeft de commissie kennisgenomen van de discussie over de situering van de opleiding. Centraal in deze discussie staat de vraag of de opleiding als initiële of als tweede masteropleiding (de zogenoemde ManaMa, master na master) aangeboden zou moeten worden. Het werkveld heeft aangegeven behoefte te hebben aan afgestudeerden die naast een diploma in hun eigen discipline een specialisatie op het gebied van gender en diversiteit hebben. De opleiding is van mening dat een initiële opleiding voldoende aansluit bij de verwachtingen van het werkveld. De opleiding geeft aan dat ten eerste de bacheloropleiding een op zich zelf staande basisopleiding is met een eigen finaliteit, conform het Bolognamodel. Ten tweede wordt de ManaMa door de overheid ontmoedigd, mede op basis van het Financieringsdecreet van 2008. De commissie kan zich vinden in de argumentatie van de opleiding. De toekomst zal uitwijzen hoeveel studenten deze masteropleiding beginnen aansluitend op een bacheloropleiding en hoeveel studenten deze opleiding kiezen als tweede masteropleiding.

Oordeel: voldoende.

3.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsproces

Het onderwijsproces maakt het voor studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Het programma bestaat uit een aantal verplichte onderdelen (vaste stam), een aantal verdiepingsvakken (vijf vakken, waarvan de student er drie moet volgen), een stage, één of twee keuzevakken en een masterproef.

De vaste stam bestaat uit de volgende drie verplichte vakken van elk 5 erts:

- Intersectionele theorie en methodologie
- Overzicht van het feministisch denken
- Seminarie diversiteits- en gendertheorie

Deze vakken vormen de theoretische onderbouw van de opleiding. Ze bieden de studenten een theoretisch kader voor de latere verdieping.

De flexibele stam bestaat uit de volgende vijf vakken van elk 5 erts, waarvan de studenten er minimaal drie moeten volgen:

- Gender, diversity and politics
- Geschiedenis van feminisme en emancipatiebewegingen
- Diversity, equality and inclusion in organisations
- European and comparative discrimination law
- Gender en Diversiteit: wetenschap en maatschappij

Daarnaast omvat het programma zo'n 20 keuzevakken van (in principe) 5 erts, waarvan de studenten er één of twee volgen (afhankelijk van de omvang van de stage en de keuzevakken). Er zijn ook keuzevakken opgenomen die een andere omvang hebben. Studenten kunnen eventueel ook andere keuzevakken van de partnerinstellingen volgen. Ze moeten daarvoor dan wel goedkeuring van de opleidingscommissie vragen.

Voor de stage kiezen de studenten tussen een reflectiestage en een participatiestage. De reflectiestage omvat 5 erts. Studenten die hiervoor kiezen, volgen een stage van drie weken. Ze analyseren hun observaties en rapporteren hierover binnen een gender- en diversiteitstheoretisch kader. De participatiestage omvat 10 erts en een verblijf van zes weken. Studenten zijn in deze periode actief werkzaam in een bedrijf of organisatie. Ze werken mee aan een project, voeren een onderzoek uit of schrijven een rapport.

De studenten ronden hun opleiding af met een masterproef (15 erts). Hiermee tonen de studenten aan dat ze de verworven inzichten en vaardigheden kunnen integreren in wetenschappelijke reflectie. De studenten werken onder begeleiding van een promotor en eventueel copromotor een originele wetenschappelijke en maatschappelijk relevante vraagstelling uit op het gebied van gender en diversiteit. De studenten presenteren de resultaten zowel schriftelijk (in de vorm van een scriptie of artikel) als mondeling, tijdens een openbare verdediging.

De opleiding heeft de relatie tussen de beoogde eindtermen en de onderdelen van het programma in het aanvraagdossier in kaart gebracht. Hiertoe heeft de opleiding een schema gemaakt waarin per opleidingsonderdeel is aangegeven aan welke eindtermen dit onderdeel een bijdrage levert. Uit dit schema blijkt dat in het verplichte deel (de vaste stam, de stage en de masterproef) alle eindtermen aan bod komen. Wel is het de commissie opgevallen dat sommige eindtermen slechts in één verplicht onderdeel aan bod komen. De commissie adviseert de opleiding ervoor zorg te dragen dat de eindtermen in voldoende mate in het programma geborgd zijn. Overigens volgen de studenten ook een aantal vakken uit de flexibele stam en één of twee keuzevakken, die uiteraard ook een bijdrage leveren aan het realiseren van de eindtermen.

Het programma omvat geen specifieke vakken op het gebied van de academische vaardigheden (zoals onderzoeksvaardigheden). Het is de commissie gebleken dat deze vaardigheden zijn geïntegreerd in de verschillende vakken, met name in de vakken die deel uitmaken van de verplichte stam. Elk opleidingsonderdeel omvat een specifieke focus op methoden van onderzoek. Daarnaast is in het vak *Intersectionele theorie en methodologie* veel ruimte ingebouwd voor methodologische vaardigheden, zoals de naam al aangeeft.

De opleiding zal voor een groot deel verzorgd worden door bestaand personeel. De opleidingsonderdelen binnen de flexibele stam en de keuzevakken zijn alle bestaande vakken, die dus geen extra personeel vergen. Voor de drie vakken die deel uitmaken van de vaste stam wordt wel nieuw personeel ingezet. Inmiddels zijn twee docenten aangesteld, één aan de UGent en één aan de KU Leuven. Beide docenten zijn aangesteld als 'voltijdse ZAP' (Zelfstandig Academisch Personeel). Deze docenten zullen elk één van de vaste stamvakken verzorgen. Daarnaast wordt ook aan de Vrije Universiteit Brussel een docent geworven (in deeltijd) voor het derde opleidingsonderdeel in de vaste stam.

De commissie heeft tijdens het bezoek aan de opleiding kennis kunnen maken met een vertegenwoordiging van de docenten. Daarbij is de commissie aangenaam getroffen door de kennis en kunde van de docenten. Alle docenten verrichten onderzoek dat in de vakken tot uiting komt. Deze hechte relatie tussen onderwijs en onderzoek bevordert de kwaliteit van het onderwijs en garandeert een breed en divers onderwijsaanbod.

Volgens het aanvraagdossier wordt de samenhang in het programma bewaakt door de opleidingscommissie. Deze opleidingscommissie bestaat uit docenten, studenten en ondersteunend personeel. Alle docenten van de stamvakken (vast en flexibel) hebben zitting in de opleidingscommissie, plus een afvaardiging van docenten die keuzevakken verzorgen. Daarbij is ervoor gezorgd dat alle partnerinstellingen vertegenwoordigd zijn. De opleidingscommissie evalueert het curriculum en waakt erover dat alle eindtermen in het curriculum gerealiseerd worden. Naast de opleidingscommissie is er ook een examencommissie en een stuurgroep. In de stuurgroep zijn ook vertegenwoordigers van het werkveld opgenomen.

De studielast omvat 60 erts, wat overeenkomt met 1800 studie-uren. De studielast is volgens het aanvraagdossier evenwichtig over de beide semesters verdeeld. Een bijzondere factor binnen de opleiding Gender en Diversiteit is dat het onderwijsaanbod over vijf universiteiten is gespreid. In het eerste semester is er één vaste dag in de week waarop de vaste stamvakken worden aangeboden op een centrale locatie in Brussel. Dat impliceert dat de studenten op die dag drie vakken volgen (in totaal 7,5 uur). De studenten met wie de commissie heeft gesproken, zien daar geen problemen in. Voor keuzevakken moeten de studenten in een aantal gevallen reizen naar andere universiteiten. Ook dit wordt niet als problematisch ervaren: in de trein kunnen studenten zich voorbereiden op de bijeenkomsten, en ze kunnen goedkoop reizen.

Voor de vakken uit de flexibele stam wil de opleiding gebruik maken van interactief onderwijs op afstand: Teleclassing. De commissie heeft een presentatie gehad over de mogelijkheden van Teleclassing. De Universiteit Gent en een aantal andere Vlaamse universiteiten hebben daar in de afgelopen jaren ervaring mee opgedaan. De infrastructuur stelt de universiteiten in staat om een verbinding aan te leggen waarbij studenten en docenten over en weer kunnen communiceren. Studenten die niet fysiek bij een college aanwezig zijn, kunnen zowel de docent als diens presentatie op twee verschillende schermen zien vanuit de "eigen" universiteit. Ook kunnen ze vragen stellen en beantwoorden. De universiteit geeft aan bereid en in staat te zijn de infrastructuur ook voor kleine groepen studenten beschikbaar te stellen en in te regelen. Docenten kunnen via een train-the-trainer-programma begeleiding krijgen in het werken met de infrastructuur.

De opleiding accepteert een brede instroom. Alle studenten die een bachelordiploma in een van de humane of sociale wetenschappen hebben behaald, kunnen toegang tot de

opleiding krijgen. Voorkennis op het gebied van gender en diversiteit wordt niet gevraagd, hoewel de docenten er van uitgaan dat de meeste studenten wel één of meer onderdelen op dit gebied in hun bachelorprogramma zullen volgen. Op basis van enquêtes gaat de opleiding uit van een instroom tussen de 30 en 40 studenten per jaar. De opleiding wil van de diversiteit van de instroom een sterkte maken: het stelt studenten in staat te leren van collega-studenten uit andere disciplines die gender en diversiteit vanuit andere voorkennis en andere perspectieven benaderen.

De studiebegeleiding is grotendeels in handen van de diensten van de universiteit waar de studenten staan ingeschreven. Bij deze diensten kunnen ze terecht voor studieadvies en algemene studiebegeleiding. Voor specifieke vragen over de opleiding en de onderwijsinhoud kunnen ze terecht bij de docenten. Daarnaast speelt de studietrajectbegeleider van de coördinerende universiteit een centrale rol: deze begeleider adviseert de studenten over hun studieroute (de te volgen keuzevakken en de vakken uit de flexibele stam) en bewaakt ook hun voortgang. Verder is er ook een praktijkassistent, die vooral een rol speelt bij de keuze en inrichting van de stage, maar ook adviezen kan geven over de opleiding als geheel.

Overwegingen

De commissie heeft met de verschillende groepen betrokkenen gesproken over de inhoud en opzet van de opleiding. Daarbij is onder meer de organisatie van het curriculum in stamvakken en keuzevakken ter sprake geweest. Daarbij is gebleken dat in de stamvakken een gedegen gemeenschappelijke methodische en historische basis wordt gelegd, waarna de studenten in de keuzevakken hun eigen belangstelling meer kunnen volgen. De commissie kan deze keuze billijken, maar vraagt zich wel af of de drie verplichte stamvakken goed gekozen zijn. De inhoudelijke verschillen tussen deze drie vakken lijken beperkt te zijn. De commissie is met name van mening dat meer aandacht gewenst is voor de epistemologische aspecten van feministische kennisproductie en gendertheorie. Daarom adviseert de commissie de opleiding om na te gaan of in de drie verplichte vakken een voldoende brede basis voor de opleiding wordt gelegd.

De commissie heeft geconstateerd dat de keuzevakken ook (derdejaars) bachelorvakken bevatten. Een voorbeeld is het vak *Queer Fiction* aan de Universiteit van Antwerpen. De opleiding geeft aan dat deze vakken interessant kunnen zijn voor studenten met een geheel andere achtergrond, die weinig weten van literatuur(theorie). De commissie kan zich hierin vinden, maar benadrukt wel dat het niveau van de vakken moet aansluiten bij een masteropleiding. Meer in het algemeen adviseert de commissie de opleiding om nog eens goed naar de selectie van keuzevakken kijken en naar de aantallen ects per keuzevak.

De duur van de stage is met drie weken (reflectiestage) of zes weken (participatiestage) in de visie van de commissie beperkt. Het is de commissie echter wel gebleken dat de huidige opzet aansluit bij de wensen van de studenten, die veel prijs stellen op keuzemogelijkheden en flexibiliteit. Bij de participatiestage wordt bovendien verwacht dat de studenten hun masterproef combineren met hun stage. De commissie kan zich vinden in de uitleg van de opleiding, maar beschouwt het huidig aanbod van de stage wel als een experiment dat geëvalueerd moet worden. De contacten met het werkveld zijn wel veelbelovend en bieden de studenten ruime stagemogelijkheden.

De commissie heeft tijdens het bezoek aan de opleiding inzicht gekregen in het document *Nota realisatie leermiddelen*. In dit document is de relatie tussen doelstellingen, leerinhoud

en toetsing goed uitgewerkt voor de flexibele en vaste stamvakken. De commissie adviseert deze relatie ook te specificeren voor de stage, de masterproef en de keuzevakken.

De commissie heeft ook met ontwikkelaars en docenten gesproken over de samenhang binnen het programma. Die samenhang is een punt van aandacht, omdat het programma voor een groot deel bestaat uit bestaande vakken die aan vijf verschillende universiteiten worden gegeven. Het is de commissie bovendien gebleken dat de opleiding niet werkt met leerlijnen en tracks binnen het programma. Bovendien zit er mogelijke overlap in de keuzevakken. De opleiding geeft aan dat de opleidingscommissie de samenhang bewaakt. De flexibele stamvakken behandelen wel voor een deel dezelfde thema's als de vaste stamvakken, maar zorgen dan voor voldoende verdieping. De vakken zijn in de visie van de ontwikkelaars complementair, het ene vak biedt de context voor het andere. Maar de opleiding geeft aan dat coherentie een belangrijk aandachtspunt is en dat het curriculum en de samenhang daarbinnen in de komende tijd geëvalueerd moeten worden. De commissie sluit zich daarbij aan.

Een ander punt van aandacht is de studiebegeleiding. De commissie is van mening dat hier bijzondere aandacht voor nodig is gezien de complexiteit van de opleiding, met keuzevakken bij vijf universiteiten. Bovendien moeten de studenten al aan het begin van het studiejaar hun vakken kiezen en vastleggen. In de gesprekken is het de commissie gebleken dat naast de trajectbegeleider en de docenten ook de praktijkassistent en de stagecoördinator hierbij een rol spelen. De commissie is van mening dat de studiebegeleiding beter geformaliseerd moet worden. Daarbij gaat het om de rollen, de frequentie van de contacten en de taken van docenten, trajectbegeleider en praktijkassistent en de centrale dienst studiebegeleiding.

Om zowel de samenhang als de studiebegeleiding te versterken, zou het zinvol kunnen zijn om met tracks te werken. Dergelijke studietracks helpen de studenten om een samenhangend geheel aan vakken te kiezen. De commissie geeft de opleiding in overweging om deze mogelijkheid te onderzoeken. Deze trajecten moeten uiteraard wel aansluiten bij het (beoogde) profiel.

Tot slot is de commissie van mening dat Teleclassing een interessante aanvulling op het onderwijsaanbod vormt, maar dat deze manier van lesgeven wel wat vergt van de docenten. Daarom adviseert de commissie om voldoende ondersteuning, training en assistentie op het gebied van Teleclassing aan te bieden. Daarbij gaat het niet alleen om de techniek, maar vooral ook om de didactiek. De commissie vraagt zich af of dat met één individuele assistent voldoende is geborgd.

Ondanks de hierboven gepresenteerde kanttekeningen is de commissie positief over het beoogde onderwijsproces van de masteropleiding Gender en Diversiteit. De commissie is vooral te spreken over de kwaliteit van en de samenwerking binnen het docententeam, dat garant staat voor een open, constructieve en professionele samenwerking. De commissie vindt het positief dat veel deskundigheid op het gebied van gender en diversiteit binnen Vlaanderen in deze opleiding is verenigd. Daarnaast bevorderen de warme contacten met het werkveld een goede professionele hechting van de opleiding in het werkveld.

Oordeel: voldoende

3.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: evaluatie en toetsing

De opleiding beschikt over een toetsbeleid dat een adequaat evaluatiesysteem instelt, waardoor zij nagaat of de beoogde leerresultaten worden bereikt.

Bevindingen

Ook op het gebied van evaluatie en toetsing is het een complicerende factor dat de opleiding Gender en Diversiteit een gezamenlijk project is van vijf universiteiten. Elk van deze universiteiten heeft eigen beleid op het gebied van kwaliteitsborging en toetsing. In het aanvraagdossier wordt benadrukt dat het niet de bedoeling is dat het gezamenlijk beleid een optelsom is van wat er in de verschillende instellingen gebeurt; het is voor de studenten van belang dat er duidelijkheid is over de wijze van kwaliteitsborging en toetsing. In het gesprek met de bestuurders is het de commissie gebleken dat aangezien de inschrijving van de studenten in Gent plaatsvindt, ook de bestuurlijke regels van UGent gevolgd worden.

Een tweede complicerende factor is dat het nieuwe Vlaamse accreditiekader van zeer recente datum is. In dit kader, dat geldig is vanaf 2012, is evaluatie en de uitwerking van een toetsbeleid opgenomen als een generieke kwaliteitswaarborg. Het nieuwe sjabloon waarin dit onderdeel is gespecificeerd, is echter pas beschikbaar sinds 23 januari 2013. Dat betekent dat het toetsbeleid – en de operationalisering daarvan, bijvoorbeeld in toetsmatrices – nog niet in alle instellingen zijn definitieve vorm heeft gekregen. Toetsbeleid is voor een deel nog *work in progress*.

Voor de toetsing en evaluatie binnen de opleiding zijn de opleidingscommissie en de examencommissie verantwoordelijk. De opleidingscommissie is verantwoordelijk voor de opzet en de inhoud van het curriculum en voor de opzet en inhoud van de toetsen. De opleidingscommissie bewaakt ook de variatie in de gebruikte evaluatievormen en de studielast van de opleiding. Daarnaast is de opleidingscommissie ook verantwoordelijk voor de evaluatie van de verschillende opleidingsonderdelen en van het curriculum als geheel.

De examencommissie wordt samengesteld door de opleidingscommissie. De functie van de examencommissie is beperkt tot een aantal formele taken. Deze commissie houdt zich bezig met zaken als fraude en plagiaat. Daarnaast stelt de examencommissie de lijsten met geslaagden en hun scores vast, evenals de overzichten van de studenten die niet zijn geslaagd en hun verworven credits. Tijdens de examenperiode kunnen de studenten verder een beroep doen op een ombudspersoon.

Voor de stamvakken (flexibele en vaste stamvakken) heeft de opleiding een overzicht gemaakt waarin de toetsvormen per onderdeel zijn weergegeven. Dit overzicht is vastgelegd in het document *Nota leerresultaten en toetsing*. De commissie heeft dit overzicht bekeken en kan zich vinden in de gemaakte keuzes. De commissie adviseert om ook voor de keuzevakken, de stages en de masterproef een vergelijkbaar overzicht op te stellen. Een positief punt is in de ogen van de commissie de combinatie van formatieve en summatieve toetsing (de opleiding noemt dit 'permanente evaluatie'). Deze vorm van toetsing wordt in alle stamvakken en merendeel keuzevakken toegepast.

De beoordeling van de masterproef is beschreven in het document *Master Thesis Handleiding voor studenten*. Hierin staat ook aan welke eisen de masterproef moet voldoen en via welke route de masterproef tot stand komt. Bij de beoordeling van de masterproef zijn drie docenten betrokken: de promotor (begeleider) en twee bijkomende lezers

(correctoren), veelal afkomstig van andere universiteiten. Alle drie de lezers geven een cijfer, waarbij ze gebruik maken van een beoordelingsformulier. De drie betrokken docenten komen bij elkaar om het uiteindelijke cijfer vast te stellen.

Overwegingen

De commissie heeft zich verdiept in het toetsbeleid zoals omschreven in het aanvraagdossier. Daarnaast heeft de commissie tijdens het bezoek aan de opleiding meer specifieke documenten kunnen inzien, zoals de handleidingen voor de masterproef en de stage. De commissie constateert met de opleiding dat het toetsbeleid nog in ontwikkeling is. De commissie heeft enerzijds begrip voor de geschetste complicaties en voor het feit dat de eisen die in Vlaanderen aan evaluatie en toetsing gesteld worden, van zeer recente datum zijn. Anderzijds hecht de commissie aan duidelijkheid voor de studenten: zij moeten weten hoe en waarop ze beoordeeld worden.

Een belangrijk punt in deze context is in de ogen van de commissie de rollen van de opleidingscommissie en de examencommissie. De overwegend uit Nederlanders bestaande commissie is in de Nederlandse situatie gewend aan een opleidingsbestuur die (in samenwerking met het facultaire opleidingsmanagement) verantwoordelijk is voor curriculuminhoud en organisatie van de opleiding. De opleidingscommissie heeft in die situatie een beoordelende en evaluerende rol en bestaat voor de helft uit studenten, terwijl de examencommissie geheel onafhankelijk van het faculteitsbestuur de kwaliteit van de toetsing bewaakt en beoordeelt. In de Vlaamse situatie liggen ontwikkeling en beoordeling in één hand. Tegelijkertijd heeft de examencommissie in Vlaanderen een veel minder zware rol dan in Nederland; in Vlaanderen houdt deze commissie zich niet bezig met de kwaliteit van de toetsing. Zonder de Nederlandse situatie als voorbeeld te willen stellen, vraagt de commissie zich wel af of de evaluatie van het curriculum en van de toetsing voldoende onafhankelijk kan plaatsvinden. De commissie adviseert de opleiding zich op dit punt te beraden.

Een laatste punt is de vraag of alle leerresultaten in voldoende mate worden getoetst. Deze vraag speelt vooral een rol bij de toetsing van de keuzevakken. Van de keuzevakken is wel aangegeven welke leerresultaten aan de orde komen, maar niet hoe zij getoetst worden. De opleiding geeft aan dat de vaktitularissen verantwoordelijk zijn voor goede en gevarieerde toetsing. De vraag is hoe de opleidingscommissie dat bewaakt. Het overzicht van toetsmiddelen beperkt zich tot de vaste en flexibele stamvakken, plus de stage en de masterproef. Daarom adviseert de commissie, zoals hiervoor vermeld, dit overzicht uit te breiden tot de overige opleidingsonderdelen.

Ondanks deze kanttekeningen is de commissie van mening dat de opleiding veel moeite heeft gedaan de toetsing goed en gevarieerd in te richten. De toetsing van de stamvakken en van de masterproef is goed en duidelijk weergegeven. Dat geeft er voldoende vertrouwen in dat ook de toetsing van de overige opleidingsonderdelen bij deze opleiding in goede handen is.

Oordeel: voldoende

4 Aandachtspunten

1. De commissie adviseert de opleiding zich te beraden over het gewenste profiel. De begrippen *intersectionaliteit* en *agent of change* kunnen daarbij behulpzaam zijn. Een helder profiel kan ervoor zorgen dat de Vlaamse genderstudies een duidelijke eigen positie innemen binnen het Europese veld. Daarnaast kan het een rol spelen in de werving van toekomstige studenten en het informeren van het beroepsveld.
2. De commissie adviseert de opleiding ervoor zorg te dragen dat de eindtermen van de opleiding in voldoende mate in het programma geborgd zijn. Daartoe is het wenselijk dat elke eindterm in meerdere onderdelen aan bod komt.
3. De commissie adviseert de opleiding om na te gaan of in de drie verplichte vakken een voldoende brede basis voor de opleiding wordt gelegd. Een aandachtspunt daarbij is kennis van en inzicht in de epistemologische aspecten van gendertheorie en het effect daarvan op andere wetenschapsgebieden.
4. De commissie adviseert de opleiding om de selectie van keuzevakken nader te bezien. Een aandachtspunt daarbij is dat alle vakken een voldoende academisch niveau moeten hebben. Dit punt is vooral van belang als er derdejaars vakken worden opgenomen vanuit bestaande bacheloropleidingen. Om praktische redenen beveelt de commissie aan ervoor te zorgen dat alle keuzevakken een omvang van 5 erts hebben.
5. De commissie adviseert de relatie tussen leerresultaten, leerinhoud en toetsing per module ook te specificeren voor de stage, de masterproef en de keuzevakken (op dezelfde wijze als gedaan is voor de stamvakken).
6. De commissie is van mening dat de studiebegeleiding beter georganiseerd en geformaliseerd moet worden. Daarbij gaat het om afstemming van de rollen, de frequentie van de contacten en de taken van docenten, trajectbegeleider en praktijkassistent en de centrale studiebegeleiding.
7. De commissie adviseert om meer ondersteuning, training en assistentie op het gebied van Teleclassing aan te bieden. Daarbij gaat het niet alleen om de techniek, maar vooral ook om de didactiek.
8. De commissie adviseert de opleiding om zorg te dragen voor duidelijke regels en richtlijnen op het gebied van toetsing.
9. De commissie vraagt zich af of de evaluatie van het curriculum en de toetsing voldoende onafhankelijk kan plaatsvinden. De commissie adviseert de opleiding zich te beraden op haar interne organisatiestructuur en daarbij te kijken naar de verschillende taken en verantwoordelijkheden op het gebied van curriculumopbouw- en organisatie, opleidingsevaluatie en kwaliteit van de toetsing.

5 Domeinspecifieke leerresultaten

Tijdens het schrijven van de aanvraag voor de opleiding Gender en Diversiteit waren er nog geen domeinspecifieke leerresultaten beschikbaar. Daarom hebben de ontwikkelaars van de opleiding zelf deze leerresultaten geformuleerd. Daarbij heeft men kennis genomen van de handleiding voor het uitschrijven van de domeinspecifieke leerkaders. Voor de inhoud heeft de opleiding zich gebaseerd op de bevindingen van de haalbaarheidsstudie naar de oprichting van een interuniversitaire master genderstudies in België en de Europese Tuning-brochure voor opleidingen genderstudies. De domeinspecifieke leerresultaten zijn opgenomen in bijlage 2 van dit rapport.

De commissie heeft de domeinspecifieke leerresultaten aanvaard. Meer informatie over de bevindingen en overwegingen van de commissie is te vinden in hoofdstuk 3.1.

De commissie stelt vast dat de domeinspecifieke leerresultaten van de nieuwe opleiding Gender & Diversiteit kaderen binnen de Vlaamse kwalificatiestructuur (VKS). De niveaudecriptoren van het niveau 7 uit de VKS worden door de geformuleerde leerresultaten afgedekt. Daarom kan de nieuwe opleiding terecht als een masteropleiding getypeerd worden.

De commissie adviseert de NVAO om de domeinspecifieke leerresultaten te valideren.

6 Beoordelingsproces

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het 'Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen – 2de ronde', zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 25 januari 2013.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Op 12 december 2013 heeft de commissie bijkomende informatie opgevraagd en bijkomende vragen gesteld aan de opleiding.

Tijdens een voorbereidende vergadering op 17 december 2013 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens alle gesprekken van het locatiebezoek voorbereid.

Het locatiebezoek vond plaats op 18 december 2013. Tijdens dit bezoek zijn de vraagpunten van de commissie aan de orde gesteld in de verschillende gesprekken. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 4. De commissie heeft alle informatie besproken en vertaald naar een oordeel op de drie generieke kwaliteitswaarborgen en een eindoordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van een adviesrapport dat naar alle commissieleden werd verstuurd. De feedback van de commissieleden is verwerkt in het definitieve adviesrapport. Dit definitieve rapport is naar de NVAO gestuurd op 28 januari 2014.

7 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van het panel uit hoofdstuk 4 weer.

Generieke kwaliteitswaarborg	Oordeel
1 Beoogd eindniveau	Voldoende
2 Onderwijsproces	Voldoende
3 Evaluatie	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Eindoordeel: positief

Bijlage 1: Basisgegevens over de instelling en de opleiding

Naam, adres, telefoon, e-mailadres, website instelling	Universiteit Gent In samenwerking met Vrije Universiteit Brussel, Universiteit Leuven, Universiteit Antwerpen en Universiteit Hasselt Sint Pietersnieuwstraat 25 9000 Gent +32 09 331 01 01
Status instelling	Ambtshalve geregistreerd
Naam associatie	Associatie Universiteit Gent
Naam, functie, telefoon, e-mail contactpersoon	Joke Claeys Stafmedewerker directie onderwijsaangelegenheden +32 9 3310056 joke.claeys@ugent.be
Naam opleiding (graad, kwalificatie, specificatie)	Gender en Diversiteit
Niveau en oriëntatie	Master
Bijkomende titel	n.v.t.
(Delen van) studiegebied(en)	Wijsbegeerte en moraalwetenschappen Taal- en letterkunde Geschiedenis Politieke en sociale wetenschappen Economische en toegepaste economische wetenschappen
ISCED benaming van het studiegebied	
Opleidingsvarianten:	n.v.t.
- Afstudeerrichtingen	
- Studietraject voor werkstudenten	
Onderwijstaal	Nederlands
Vestiging(en) opleiding	Gent, Brussel, Leuven, Antwerpen en Hasselt
Studieomvang (in studiepunten)	60 studiepunten
Nieuwe opleiding voor Vlaanderen	Ja
Aansluitingsmogelijkheden en mogelijke vervolgopleidingen	

Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten

1. De afgestudeerde beschikt over gevorderde kennis van de verschillende concepten, theorieën, debatten en methoden in de genderstudies en het onderzoek naar diversiteit en kan deze ook situeren in de relevante historische en maatschappelijke context.
2. De afgestudeerde heeft inzicht in historisch en recente maatschappelijke ontwikkelingen inzake gender en diversiteit en kan deze plaatsen in een hedendaagse, nationale, Europese en internationale (beleids)context.
3. De afgestudeerde is in staat om genderverhoudingen vanuit een interdisciplinair en intersectioneel perspectief en de interactie van gender met andere verschillen, machtsongelijkheden en discriminatiegronden te analyseren.
4. De afgestudeerde is in staat om zelfstandig verworven kennis en inzichten uit genderstudies te ontwikkelen en toe te passen in het ontwerpen en uitwerken van een specifiek theoretisch of empirisch onderzoek over vraagstukken met betrekking tot gender en diversiteit.
5. De afgestudeerde is in staat om relevante wetenschappelijke informatie (primaire bronnen en secundaire literatuur) op gebied van genderstudies en diversiteit kritisch te verwerken en de resultaten van eigen onderzoek genuanceerd en correct weer te geven in een wetenschappelijk verantwoord verslag of scriptie.
6. De afgestudeerde kan zelfstandig en in een multidisciplinaire omgeving werken. Hij/zij beschikt over de vereiste sociale en communicatieve vaardigheden om een leidinggevende of adviserende functie op te nemen in het maatschappelijke en culturele veld, het bedrijfsleven of bij de overheid en zijn/haar kennis inzake gender en diversiteit te valoriseren.
7. De afgestudeerde heeft een gedreven en dynamische houding en is in staat om gender- en diversiteitsbewust te denken en handelen ten aanzien van nieuwe problemen, contexten en situaties.
8. De afgestudeerde staat open voor de multiculturele context en kan op een geëngageerde en verantwoordelijke wijze omgaan met complexe problemen van sociale ongelijkheid en discriminatie.
9. De afgestudeerde staat open voor nieuwe theoretische en wetenschappelijke inzichten en is bereid om deze kritisch te toetsen aan en integreren in professionele ervaringen.

Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie

Voorzitter: Prof. dr. Rosemarie Buikema, hoogleraar en voorzitter van de vakgroep Genderstudies aan de Universiteit Utrecht

Prof. dr. Rosemarie Buikema (UU, Kunst, Cultuur en Diversiteit) is wetenschappelijk directeur van de Nederlandse Onderzoeksschool Genderstudies. Ze promoveerde in 1985. Vanaf 1990 is ze verbonden aan de Universiteit Utrecht, eerst als universitair docent Kunst, Cultuur en Diversiteit en vervolgens als universitair hoofddocent. Vanaf 2005 is ze hoogleraar en leidt ze de leerstoelgroep Genderstudies van de UU. Ook is ze directeur van het Graduate Gender Programme en coördineert ze in naam van de UU het Erasmus Mundus GEMMA programma waarvan ze ook het curriculum ontwierp. Ze heeft als gastdocent gewerkt aan de University of Western Cape, de University of Cape Town en de Charles University in Praag.

Buikema doet onderzoek op het gebied van feministische theorieën, postkoloniale studies en geheugenstudies. Ze heeft meerdere artikelen en boeken gepubliceerd waarin deze onderwerpen centraal staan, zoals het artikel 'Contesting Consensus Culture: The Case of Dutch Gothic' (2011) in *Journal of European Studies* en het hoofdstuk 'Colour, Gender and Justice in South African Post-Colonial Literature' in *Travelling Gender Studies* (2011). Zij publiceerde drie boeken over feministische onderzoeksmethodologie (Routledge 2011 en 2009, Zedbooks 1995) die mondiaal gebruikt worden in genderstudies en ook in curricula die gebaseerd zijn op afstandsonderwijs.

Leden:

Prof. dr. Mineke Bosch, hoogleraar moderne geschiedenis en voorzitter van de afdeling Geschiedenis aan de Faculteit der Letteren, , Rijksuniversiteit Groningen

Mineke Bosch studeerde moderne geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen en werkte na haar studie als onderzoeker aan het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging in Amsterdam. Zij promoveerde in 1994 aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Vanaf 1994 was zij verbonden aan de Universiteit Maastricht in verschillende rollen. Zo was zij werkzaam als onderzoeker aan de Faculteit Kunst- en Cultuurwetenschappen en werkte zij later als hoofddocent en tevens Managing Director aan het Centrum voor Gender & Diversiteit. In 1997 werd zij benoemd tot bijzonder hoogleraar Gender en Science. Vanaf 1999 bezet zij de leerstoel moderne geschiedenis aan de RUG.

De heer Romain Hulpia, onderwijskundige en gepensioneerd adviseur van de inspectie hoger onderwijs Vlaanderen

Romain Hulpia (1946) was gedurende 20 jaar Leidend Wetenschappelijk Medewerker aan het Laboratorium voor Didactiek aan de Universiteit Gent. Hij had er een leeropdracht Docimologie en hield er zich grondig bezig met toetsen en evaluaties. Nadien was hij adviseur bij de Dienst voor Onderwijsontwikkeling en lid van de Inspectie Hoger Onderwijs Vlaanderen. In die laatste functie voerde hij talrijke visitaties uit. Hij werd door de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) aangesteld als voorzitter, secretaris of onderwijskundig expert van een zeer groot aantal visitatiecommissies in het kader van de externe kwaliteitsbewaking en met het oog op accreditatie. Hij was diverse malen voorzitter van

Toetsen Nieuwe Opleidingen in opdracht van NVAO en was ook diverse malen voorzitter van visitatiecommissies in het buitenland.

Student-lid: Mevrouw Nienke Bach Kolling, student onderwijskunde Universiteit Twente. Nienke Bach Kolling is sinds 2009 student Onderwijskunde aan de Universiteit Twente. Tijdens haar studie heeft ze verschillende bestuurlijke functies vervuld, waaronder die van voorzitter en commissaris onderwijszaken bij de studievereniging. Tevens was zij als student-lid in de opleidingscommissie betrokken bij de inhoudelijke kwaliteit van de opleiding.

De commissie werd bijgestaan door:

Jetse Siebenga, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator;

Erik van der Spek, manager teksten en communicatieadvies, communicatiebureau Hendrixx van der Spek, secretaris.

Alle commissieleden, de procescoördinator en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring en ondertekend waarmee zij tevens instemmen met de NVAO gedragscode.

Bijzondere elementen betreffende de samenstelling:

Geen

Bijlage 4: Programma locatiebezoek

Locatie: Universiteit Gent
Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Blandijnberg 2
Datum locatiebezoek: 18 december 2013

- 0900 – 10.00 **Ontvangst, kort vooroverleg visitatiecommissie, doornemen documenten ter inzage**
- 10.00 – 10.30 **Sessie 1 – Gesprek met vertegenwoordigers instellingsbesturen en onderwijsinstututen**
- Prof. Kristiaan Versluys (Directeur Directie Onderwijsaangelegenheden UGent)
 - Prof. Marc Boone (Decaan faculteit Letteren en Wijsbegeerte UGent)
 - Prof. Georges Declercq (Decaan faculteit Letteren en Wijsbegeerte VUB)
 - Prof. Bart Kerremans (Decaan faculteit Sociale Wetenschappen KULeuven)
 - Prof. Hilde Van den Bulck (Decaan faculteit Politieke en Sociale wetenschappen UAntwerpen)
 - Prof. Piet Pauwels (Decaan faculteit Bedrijfseconomische wetenschappen UHasselt)
- 10.30 – 11.30 **Sessie 2 – Gesprek met opleidingsverantwoordelijken (ontwikkelteam)**
- Prof. Chia Longman (UGent)
 - Prof. Gita Deneckere (UGent)
 - Prof. Gily Coene (VUB)
 - Prof. Veerle Draulans (KULeuven)
 - Prof. Petra Meier (UAntwerpen)
- 11.30 – 12.00 **Toelichting teleclassing** door Toon Van Hoecke en Davy de Sloover, Afdeling Onderwijstechnologie UGent
- 12.00 – 13.00 **Lunch** – Overleg visitatiecommissie (besloten)
- 13.00 – 14.00 **Gesprek met docenten**
- Julie Carlier (UGent)
 - Karen Celis (VUB)
 - Henk de Smaele (UAntwerpen)
 - Sofie Van Bauwel (UGent)
 - Patrizia Zaroni (UHasselt)
- 14.15 – 15.00 **Sessie 4 – Gesprek met studenten**
- Lith Lefranc
 - Laura Nys
 - Fabian Van Wesemael

- Maud Gyssels
- Lara Van der Sypt
- Ellen Billiet
- Irene Janssen

15.15 – 16.00

Sessie 5 – Gesprek met vertegenwoordigers werkveld

- Dr. Geraldine Reymenants (Vlaamse overheid, Departement internationaal Vlaanderen /Lid RvB Ella Kenniscentrum gender & etniciteit)
- Katlijn Demuynck (Genderatwork cvba-so/scrl-fs)
- Els Flour (Archivaris bij het Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis / Lid RvB Sophia, Netwerk vrouwenstudies / Lid RvB VOK, Vrouwen Overleg Komité)
- Annick Clauwaert (ABVV, Algemeen Belgisch Vakverbond - Directeur vorming en ondersteuning & diversiteit)
- Agna Smisdom (Adviseur gender en seksuele diversiteit - Gelijke Kansen in Vlaanderen)

16.15 – 16.30

Tweede gesprek met opleidingsverantwoordelijken

16.30 – 17.30

Overleg visitatiecommissie

Bijlage 5: Overzicht van gebruikte of geraadpleegde documenten

Informatiedossier opleiding/instelling

- Aanvraagdossier TNO Gender & Diversiteit
- Bijlagen bij het aanvraagdossier:
 - Brieven positief advies associaties
 - Sophia haalbaarheidsstudie
 - Gender Studies Tuning Brochure
 - Rapport Studentenbevraging
 - Domeinspecifieke leerresultaten
 - Schematisch programmaoverzicht
 - Inhoudsbeschrijving
 - Onderwijskwaliteit- studiebelasting
 - Beschrijving personeelsformatie
 - Materiele voorzieningen
 - Kwaliteitszorgsysteem
 - Interuniversitair Examenreglement
 - Replik op de ontvangen vragen gesteld door de NVAO commissie, 16/12/2013

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

- Cursusbeschrijvingen en syllabi (vaste en flexibele stamvakken)
- Handleiding masterproef
- Handleiding stage
- Steun- en stagebrieven
- Vademecum Master Gender en Diversiteit
- Nota over teleleren
- Nota realisatie leerresultaten en toetsing
- Toetsbeleid UGent
- Verslagen van de stuurgroep
- Samenwerkingsovereenkomst
- Onderwijs- en examenreglement UGent
- Facultair reglement Letteren & Wijsbegeerte UGent
- Website Gender en Diversiteit

Bijlage 6: Lijst met afkortingen

ba	bachelor
ects	European Credit Transfer System
GAS	Gespecialiseerde Aanvullende Studie
hbo	hoger beroepsonderwijs
KULeuven	Katholieke Universiteit Leuven
ma	master
ManaMa	master na master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Ugent	Universiteit Gent
VUBrussel	Vrije Universiteit Brussel
wo	wetenschappelijk onderwijs
ZAP	Zelfstandig Academisch Personeel

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op toetsing van de nieuwe opleiding master Gender & Diversiteit van de universiteiten Gent, Vrije Universiteit Brussel, Universiteit Leuven, Universiteit Antwerpen en Universiteit Hasselt

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

F 31 70 312 23 01

E info@nvao.net

W www.nvao.net

Aanvraagnummer 001980